

Božić je hrišćanski praznik kojim se proslavlja rođenje Isusa Hrista.

U anglosaksonskim jezicima, etimologija seže do reči *geol* od koje je dobijena današnja engleska reč *Yule*. Engleska reč *Christmas* skraćenica je od sintagme *Christ's mass* (Hristova misa), a potiče od srednjengleskog *Christemasse* i staroengleskog *mæsse*. Drugi etimolozi veruju da je to posuđenica od egipatske složenice *Khristos-Mas* (Hristovo rođenje) . U ostalim jezicima se naziv Božića vezuje uz reči koje opisuju rođenje - u španskom (*navidad*), portugalskom (*natal*) i francuskom *Noël*. U nemačkom *Weihnachten* znači "sveta noć" . Uticajem engleskog jezika proširila se i skraćenica *xmas*. U starim grčkim skraćenicama Novog zaveta, grčko slovo hi (χ) prvo je slovo imena Hristos (Χριστός). Od sredine 16. veka slično se latiničko slovo *H* koristilo za skraćenicu reči *Hristos*. Rimokatolička (zapadna) crkva, kao i neke pomesne pravoslavne crkve (koje koriste novi kalendar) slave ga 25. decembra. Međutim, istočne crkve koje koriste Julijanskom kalendaru slave ga 7. januara, jer po istom to odgovara 25. decembaru. Božić je u mnogim državama sveta verski, ali i državni praznik . Božić spada, zajedno sa Uskrsom i Duhovima, među tri najveća hrišćanska praznika. Božićno slavlje traje više dana. Pravoslavni bogoslužbeno odanije Praznika vrše 31. decembra/13. januara. Kod rimokatolika Božićno vreme traje od Božića pa do praznika Svetih Triju Kraljeva . Budući da u Novom zavetu ne stoji kada se tačno rodio Isus, prvi hrišćani nisu slavili Božić, nego samo Uskrs. U prvom periodu istorije hrišćanske crkve, Božić i Bogojavljenje su proslavljani u isti dan, a praznik je nazvan Epifanija. Božić je počeo da se slavi u Rimu u 4. veku (u izvorima dokazana godina 336.). Do danas nije jasno zašto se Božić slavi baš 25. decembra.

Preovlađujuće mišljenje je da je Božić počeo da se slavi tog datuma zato što se u tada još uvek većinski paganskom Rimu tog dana slavilo rođenje boga Sunca Sola Inviktusa, pa je Crkva, želeći da potisne taj paganski praznik, tada počela da slavi rođenje Isusa Hrista koji je Božansko Sunce sa visine .

Prema Bibliji, Isus Hristos je Sin Božji, kojeg je rodila Devica Marija blagodaću Svetog duha u gradu Vitlejemu. Posle Blagovesti, Marija je bila zaručnica srodnika Josipa. Car Avgust zapovedio je popisivanje stanovništva pa su Josif i Marija iz Nazareta krenuli u Vitlejem. Zbog gužvi nisu mogli naći mesto u svratištima pa su na kraju završili u pećini pastirskoj ili štali, gde se Isus rodio . Anđeli su pastirima dojavili vest o Isusovom rođenju, pa su prvi videli dete . Posle je zvezda repatica dovela mudrace sveta tri kralja do Isusa . Prizor u brojnim prikazima i umetničkim delima uključuje svetu porodicu, mudraca - Valtazara, Melkiora i Gašpara koji su Isusu doneli poklone - zlato, tamjan i izmirnu.

Prikaz rođenja Isusa po Lukinom jevanđelju (1-2):

U one dane izađe naredba cara Augusta da se provede popis svega sveta. Bejaše to prvi popis izvršen za vreme Kvirinijevog upravljanja Sirijom. Svi su išli na popis, svaki u svoj grad. Tako i Josif, budući da je bio iz doma i loze Davidove, uziđe iz Galileje, iz grada Nazareta, u Judeju - u grad Davidov, koji se zove Vetlajem - da se podvrgne popisu zajedno sa svojom zaručnicom Marijom koja bijaše trudna. I dok su bili onde, navršilo joj se vreme da rodi. I porodi sina svoga, prvorođenca, povi ga i položi u jasle jer za njih nije bilo mesta u svratištu.

*Danas Božić slave i mnogi nehrišćani kao tradicionalni porodični praznik kada se daju i primaju prigodni pokloni. Uz slavlje Božića razvili su se brojni običaji poput kićenja božićnog drvca na Badnjak, odlaska na misu ponoćku, pevanje božićnih pesama i darivanje. U brojnim zemljama se božićni praznici slave na drugačije načine. Spomenuti su neke od zanimljivijih i neobičnijih običaja vezanih uz božićno vreme : U Japanu se slavi Božić po uzoru na zapadne zemlje, premda nisu hrišćanska zemlja. Važniji praznik od Božića je Nova godina, a razlog za božićno slavlje je službeni nacionalni praznik zbog rođendana trenutnog cara Akihita 23. decembra ; Na Tajvanu Božić je neslužbeno bio slavljen budući da je slučajno toga dana, 25. decembra 1947. potpisan ustav Republike Kine koji se svake godine slavio kao nacionalni praznik. Od 2001. ukinut je taj praznik, ali se Božić ipak ponegde neslužbeno slavi ; U Meksiku ljudi idu od vrata do vrata čestitajući (poput onih koji su posetili malog Isusa), a katkad ih pozovu unutar domova gde učestvuju u razbijanju jedne vrste šarenog spremnika na užetu ispunjenog slatkišima ; U Venecueli se na Sveta tri kralja deca bude i vide da nedostaje slama koju su ostavili pored kreveta noć pre, a na njenom mestu su pokloni. Deca veruju da su te poklone ostavili mudraci i njihove deve. Ako imaju crnu mrlju na obrazu, to znači da ih je etiopski kralj Baltazar, jedan od mudraca, poljubio dok su spavali ; U Australiji i zemljama istog podneblja Božić se slavi usred leta zbog vremenske razlike između polulopti ; U Finskoj se Deda Božićnjak naziva *Joulupuki* što prevedeno sa finskog znači "božićna koza". Ime mu verovatno dolazi od stare tradicije kad su se ljudi odevali u kozju kožu (*nuuttipukkis*) i kružili kućama jedući ostatke od božićnih jela . Božićni običaj je da se ljudi međusobno daruju. Često su pokloni pripisani liku zvanom Deda mraz ili **Deda božićnjak** (Božić Bata) ili pak Sveti Nikola. U dosta se zemalja sveti Nikola i Ded Božićnjak/Mraz doživljavaju kao dve različite osobe, kao što je to recimo u državama Balkana gde je praznik (porodična slava u Srbiji - Nikoljdan) Svetog Nikole 6./19. decembra kada deca nalaze poklone u svojim čizmama . Deda Mraz je u stvari varijacija holandske priče utemeljene na istorijskom liku svetog Nikole (Sinterklaas) koji je darovao 6./20. decembra. U 19. veku u Americi povezan je sa Božićem pa je vremenom preimenovan u Deda Mraza- **Santa Claus** ili **Saint Nick**. Nemačko-američki crtač, Tomas Nast, nacrtao je lik modernog Deda mraza 1863. koji je osamdesetih godina 19. veka postao sve sličniji današnjem obliku, a dvadesetih godina 20. veka korišten je u reklamiranju i oglašavanju. Uzor izgledu bio je ruski Deda Mraz (rus. Ded Moroz) crvenog kaputa, krznenih čizmama i duge bele brade, a takođe i biskupski izgled svetog Nikole .*

Father Christmas, u prevodu Božićni Otac, bio je deda mrazov predak, prvi je put zabeležen u 15. veku. Bio je povezivan sa razveseljavanjem i pijanstvom. U viktorijanskoj Britaniji njegov je lik poprimio Deda mrazov izgled .

U Italiji poklone donose **Babbo Natale** koji je ekvivalentan Deda mrazu, a takođe i **La Befana** koja dolazi na Sveta tri kralja i daruje decu. Priča govori da je La Befana trebala doneti malom Isusu darove, ali se putem izgubila pa sad donosi poklone svoj deci.

Postoje razne verzije priče o Deda mrazu. Priča kaže da živi na severnom polu zajedno sa svojom ženom, gospođom mrazicom. Tamo postoje radionice u kojima vilenjaci prave igračke, a potom ih na Badnju večer Deda ukrca u svoje sanke koje vuku jeleni i tako podeli poklone deci sveta, ulazeći u kuće kroz odžak. Često deca ostavljaju mleko i keks kako bi ih Deda pojeo.

U latinskoj Americi miri se religijska strana sa globalizacijskom te priča donosi da Deda mraz pravi igračke koje daje malom Isusu koji ih potom deli deci.

Danas su sve češće kritike (ne samo verskih zajednica) da je Božić potpuno komercijalizovan, tako da se izgubio njegov pravi smisao. Mnogi više i ne znaju šta se zapravo slavi na Božić, nego ga povezuju isključivo sa jelkom i poklonima. Božićna poruka da je Bog postao čovek da nas spasi i da se kao dete rodio u štali jer za njega nije bilo mesta u svratištu kao da je potisnuta u drugi plan iza potrošačke groznice .

